

Ciència i construcció de la ciutat. Crònica

Publicat per [Michele Catanzaro](#) [1] el 02/11/2017 - 08:57 | Última modificació: 07/11/2017 - 22:03

Les ciutats són un dels millors invents de la humanitat, segons l'economista Edward Glaser, autor de "El triomf de la ciutat": són els llocs més productius, on es paguen els salaris més alts, on la gent és més saludable i on s'esdevé la majoria de la innovació. "L'iPad no es va inventar al bel mig del desert", va resumir l'economista de la Universitat de Barcelona Elisabeth Viladecans.

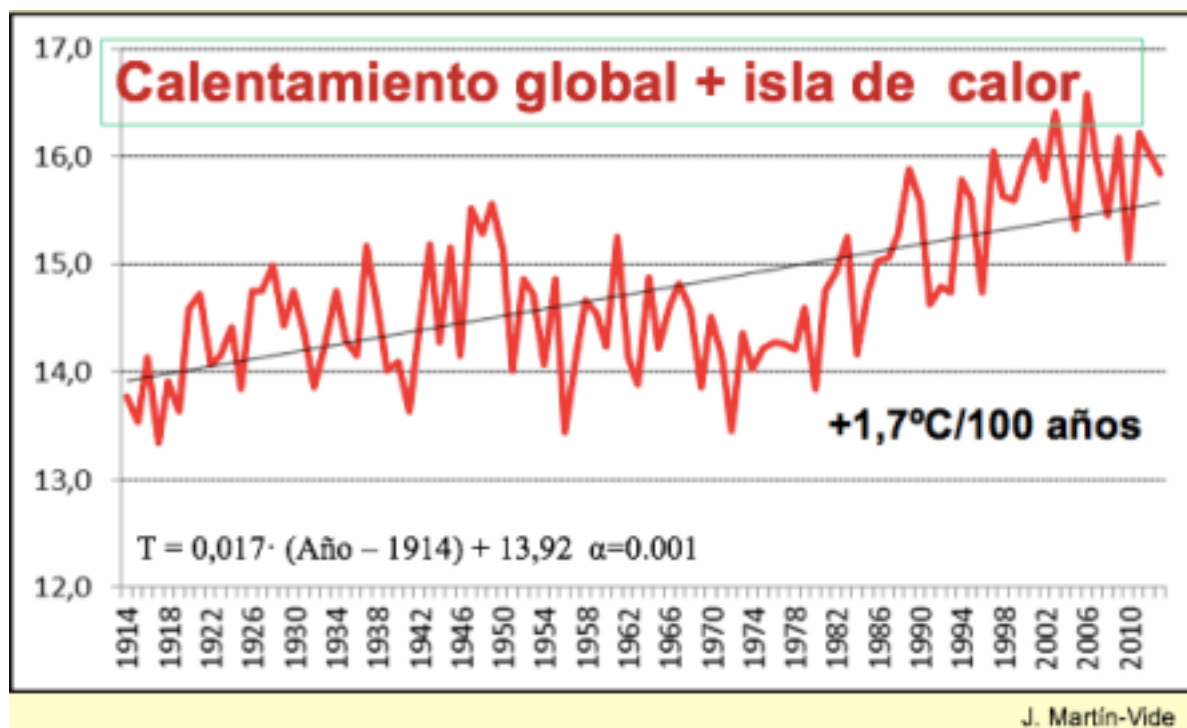
La investigadora va participar en la taula rodona "Ciència i construcció de la ciutat", emmarcada en el congrés Interacció17 (Barcelona, 18-20 d'Octubre de 2017). Aquesta trobada bianual explora l'impacte de grans temes i tendències sobre el món de l'administració local i aquest any es va titular "Ciència i cultura: restablím la connexió".

No obstant les raons per a l'optimisme, les ciutats també són els llocs on més intensament els pateixen els problemes de la societat: desigualtat, segregació, gentrificació, contaminació, congestió... "Per exemple, el canvi climàtic té nom de ciutat", va observar Viladecans. "Parlem de l'huracà de Huston, dels incendis de Santa Rosa, de la pujada de l'aigua a Miami... El canvi climàtic és un problema global, però és a la ciutat on passen coses com que s'inunda un metro!", va afegir.

El canvi climàtic té sense dubte una dimensió urbana específica, va confirmar Javier Martín Vide, catedràtic de geografia de la Universitat de Barcelona. "Fa 30 anys ens vam adonar que Barcelona es podia representar en un mapa com a una taca vermella en forma d'illa: l'illa de calor", recorda Vide. En aquell moment, aquest fenomen de "canvi microclimàtic" (un augment de les temperatures més intens a les ciutats que en el seu entorn) es considerava bo: un fenomen que permetria estalviar electricitat a l'hivern.

A partir de la Cimera de Rio de 1992, els científics van començar a creuar dades i adonar-se que el canvi climàtic i l'ascens de temperatures era global, i que l'efecte illa de calor només el faria més intens a les ciutats. No hi havia raons d'alegrar-se: l'estalvi d'electricitat a l'hivern es compensaria amb un ús en excés d'aire condicionat en les mesos càlids.

"En aquells anys va néixer la ciència del canvi climàtic", afirma Vide. Els efectes del fenomen són clars també a nivell local. "Hi ha 103 anys de mesures preses cada dia des de l'Observatori Fabra, fins i tot durant la guerra civil: l'evolució de la temperatura és claríssimament a l'alça, especialment en les darreres dècades", explica l'investigador.

L'estació meteorològica muntada sobre la facultat de geografia, en ple barri del Raval, ja registra unes 90 nits tropicals per any, 10 d'elles amb temperatures mínimes superiors als 25 graus. "Penseu com es tradueix això en una habitació tancada que ha estat tot el dia escalfada pel sol. La mortalitat i morbiditat augmenten notablement i afecten més la part més desafavorida de la població", observa Vide.

Vide creu que, a nivell municipal, és prioritari fomentar la mobilitat sostenible per reduir les emissions. També recolza iniciatives com les superilles i la presència de més verd a les ciutats per mitigar l'efecte illa de calor: en el cas de centres extraordinàriament densos com Barcelona, les cobertes verdes són una opció per considerar.

Tanmateix, "les ciutats són éssers complicats", tal i com va dir Viladecans: la solució d'un problema pot ser la premissa d'un altre problema. Així ho va apuntar a la taula rodona Melissa García, investigadora de la UAB, que va retratar el fenomen de la "gentrificació verda".

"Quan fem intervencions urbanes per millorar el medi ambient, qui se'n emporta els beneficis?", va preguntar García. Els espais verds, poden acabar augmentant les desigualtats socials mitjançant un fenomen de gentrificació. Aquesta paraula es refereix al reemplaçament de les persones de classe treballadora d'una ciutat per individus més privilegiats. Les infraestructures verdes poden produir un encariment del preu del sol que pot resultar en una expulsió dels veïns més vulnerables.

No és només una hipòtesis. El fenomen va passar, per exemple, amb la high-line de Nova York, un jardí construït on passava un tren que va desencadenar un boom immobiliari i va desplaçar en massa la població autòctona a favor de turistes i membres de les elites. "Està per veure què passarà amb els Jardins de Sants", va dir García, en referència a un projecte que té molt en comú amb el cas americà.

Jardins de la Rambla de Sants de Sergi Godia

Segons la investigadora, hi ha maneres per assolir els beneficis del verd sense incórrer en la gentrificació. Les solucions inclouen més habitatge social (Barcelona té un percentatge deu vegades inferior al dels països europeus més avançats); control del preu de lloguer en certs punts crítics (Berlin, París, Nova York i San Francisco apliquen mesures d'aquest tipus); cooperatives d'habitatge; o models com el "community land trust", on una organització sense ànim de lucre és propietària de la terra, que s'aplica al barri de Dudley de Boston.

A més del canvi climàtic i la gentrificació, la taula rodona va apuntar a un tercer gran repte per a les ciutats: les tecnologies socials. "La tecnologia està entrant cada vegada més en els cercles íntims, sentimentals de les persones", va apuntat Carme Torras, experta en robòtica del CSIC.

Torras va apuntar a una sèrie d'àmbits en els quals els robots sortiran de les fàbriques, per tenir més proximitat física amb les persones, entrant en entorns socials: com a ajudants per persones grans o amb discapacitat; com manaderes, cangurs i mestres de reforç; com a recepcionistes en aeroports i centres comercials; com a guies en museus i aeroports, etcètera. “Ja ara, hi ha robots que reemplacen els pares a l'hora de posar al llit els nens: els pares monitoritzen remotament el que passa mentre el robot fa dormir els fills”, explica Torras.

Aquesta proximitat plantejarà qüestions ètiques inimaginables fins avui: la confusió entre un robot i una persona (per exemple, que un pacient delegui decisions en el robot que el cuida); problemes d'empatia (per exemple, en el cas d'un robot cangur que sempre obeeix al nen que cuida); d'addicció (com ja passa amb el mòbil); o de control de les persones, a l'estil “gran germà” cibernètic.

Sense esperar aquests escenaris futurs, les xarxes socials ja estan plantejant qüestions com la manipulació per part dels influencers, la privacitat de les dades personals, la fractura digital, i la presa de decisions automàtica. Torras creu que una eina molt eficaç per imaginar-se reptes futurs i preparar-se per ells és emprar la ciència ficció, com a font d'escenaris alternatius. Llibres, sèries o pel·lícules com *Real Humans*, *Black Mirror*, *Robot and Frank*, *Her*, *The Windup Girl*, o *Enxarxats*, de la mateixa Torras, són eines valuoses per projectar el futur.

Viladecans va apostar per emprar les eines més científiques de l'economia urbana, amb l'objectiu de donar respostes als gestors públics. “El Big Data permet obtenir informació a nivell de blocs de pisos, de recorreguts individuals de busos, etcètera. Enlloc de treballar amb 30 barris a la vegada, mitjançant el mòbil puc treballar amb persones individuals”, va apunta.

Incorporar una mirada transversal i interdisciplinària i envoltar-se de persones amb diversos accessos al coneixement és la millor estratègia davant dels grans reptes urbans, segons la moderadora del debat, la geògrafa i gestora Gemma Sendra. “Necessitem espais per reflexionar, decidir on volem anar, i veure si les agendes que en sorgeixen s'adapten a les agendes polítiques”, va concloure.

Etiquetes: cultura i sostenibilitat

Etiquetes: cultura digital

Etiquetes: economia de la cultura

Etiquetes: desenvolupament territorial

- [2]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2017/ciencia-construccio-ciutat>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/catanzaromi>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/7290>